

KOILLIS-ATLANTIN MERELLISEN YMPÄRISTÖN SUOJELUA KOSKEVA OSPAR-YLEISSOPIMUS; OIKEUDELLISESTI SITOVA PÄÄTÖS MERISUOJELUALUEEN MUUTTAMISESTA; KANSALLINEN HYVÄKSYMINEN**Tausta**

Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta tehdyllä yleissopimuksella (SopS 51/1998, OSPAR-sopimus) perustettu OSPAR-komissio toimii Koillis-Atlantin merialueen pilaantumisen ehkäisemiseksi ja estämiseksi sekä merialueen suojelemiseksi ihmistoiminnan haittavaikutuksilta. Komissio on toiminut nykymuodossaan vuodesta 1998, jolloin päivitetty OSPAR-sopimus vuodelta 1992 astui voimaan. OSPAR on maantieteellisesti Euroopan laajin aluemerikomissio, jonka osapuolina on 15 valtiota ja Euroopan unioni. Suomi on yleissopimuksen ja komission osapuoli valuma-alueensa johdosta.

OSPAR-komission maantieteellinen alue kattaa valtioiden aluemerien ohella myös kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisia merialueita eli niin kutsuttuja aavan meren alueita. OSPAR on vuosina 2010, 2012 ja 2021 hyväksynyt yhteensä kahdeksan merisuojelelualuetta tällaisille aavan meren alueille, joihin soveltuvat YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) mukaisesti kaikkien valtioiden yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet. Suojelualueet on perustettu oikeudellisesti sitovilla päätöksillä ja ne sitovat myös Suomea.

Muutos vuonna 2021 tehtyyn päätökseen NACES-merisuojelelualueesta (päättös 2023/01)

Alkuperäinen päätös Pohjois-Atlantin virran ja Evlanov Seamountin merisuojelelualueesta (NACES-merisuojelelualue) tehtiin OSPAR-komission ministerikokouksessa 1 päivänä lokakuuta 2021. Tuolloin perustettu suojelualue on pinta-alaltaan hieman Ranskan valtiota kookkaampi merialue ja sen tarkoituksena on suojella alueen merilintuja. Jo vuoden 2021 päätöksenteon yhteydessä sovittiin, että jatkotyössä tullaan tarkastelemaan mahdollisuuksia lisätä myös alueen merenpohja suojelutoimien piiriin.

Päättös 2023/01 NACES-suojelualueen laventamisesta koskemaan alueen merenpohjaa tehtiin OSPAR-komission vuosikokouksessa 30 päivänä kesäkuuta 2023. Nyt tehty päätös merenpohjan sisällyttämisestä suojelualueeseen tukee alueen alkuperäisten suojelutavoitteiden toteutumista.

Suojelupäättös velvoittaa kaikkia OSPAR-komission osapuolia edistämään alueen suojelupyrkimyksiä. Suomi on jo entuudestaan pyrkinyt mahdollisimman laajalti jakamaan tietoa OSPAR-komission puitteissa perustetuista aavan meren suojelualueista, samoin kuin keräämään tietoja suomalaisten alueilla harjoittamasta toiminnasta. Toistaiseksi ei ole tunnistettu, että Koillis-Atlantin alueella harjoitettaisiin suomalaislähtöistä toimintaa, satunnaista tutkimusyhteistyötä lukuun ottamatta. Suojelualuepäättöksellä ei näin ollen ole suoria vaikutuksia Suomeen. Päättös kuitenkin tukee globaaleja mertensuojelutavoitteita, joihin Suomi on sitoutunut.

Päättöksen suhde kansalliseen lainsäädäntöön

Koska NACES-merisuojelelualue on perustettu oikeudellisesti sitovalla päätöksellä, ja koska kaikilla valtioilla on päätöstä koskevalla merialueella YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet, suojelualuepäättös sitoo suoraan myös Suomea. Päättös velvoittaa Suomea edistämään alueen suojelupyrkimyksiä, jotka ovat kuitenkin luonteeltaan yleistasoisia. Suojelualuepäättöksellä ei ole suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Käsittelyjärjestys ja hyväksymisesitys

Päätös ei sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Päätös ei myöskään sido eduskunnan budjettivaltaa eikä sisällä muita merkitykseltään huomattavia velvoitteita. Päätöksen hyväksyminen ei siten edellytä eduskunnan suostumusta.

OSPAR-sopimuksen 13 artiklan mukaisesti OSPAR-komission päätöksestä tulee sitova kahdensadan (200) päivän kuluttua päätöksen hyväksymisestä niihin osapuoliin nähden, jotka ovat äänestäneet päätöksen puolesta eivätkä ole mainitun jakson aikana ilmoittaneet kirjallisesti pääsihteerille, etteivät ne voi hyväksyä päätöstä. Lisäksi edellytyksenä on, että vähintään kolme neljäsosaa osapuolista hyväksyy päätöksen mainitun jakson päättyessä. Suomi äänesti päätöksen 2023/01 puolesta OSPAR-komission vuosikokouksessa 30 päivänä kesäkuuta 2023. NACES-suojelualueen muutosta koskeva päätös tulee näin ollen Suomea sitovaksi 16 päivänä tammikuuta 2024, ellei Suomi ennen sitä anna edellä mainittua kirjallista ilmoitusta.

Päätös on yleiseltä merkitykseltään vähäinen, eikä päätöstä ole tarpeen saattaa osaksi Suomen lainsäädäntöä. Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa on kuitenkin tarkoitus julkaista ympäristöministeriön ilmoitus päätöksen voimaantulosta, sekä säädöskokoelmalain 9 §:n 2 momentin mukaisesti tieto siitä, että päätös on nähtävänä ja saatavissa OSPAR-komission ylläpitämällä internetsivustolla sekä ympäristöministeriössä, joka antaa siitä myös tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että tasavallan presidentti hyväksyy OSPAR-komission päätöksen 2023/01.